

עם המחזור הראשון לבית הספר לפיקוד ומטה

ציונים

ראשיהמסעלה - מ. שרת

— — — זכות היא לי לברך את המוסד הזה ואת מחזורו הראשון בשם ממשלת ישראל ולעשות זאת לאחר שהיתה לי הזכות להיות כאן לפני אחד-עשר חודש בהיוסד המפעל החשוב הזה. אני רואה אותו כאחד הגילויים המפוארים וההשגים החשובים של עצמאותנו, וטוב הרבה שאנו מברכים על יכולת-הביכורים שלו (אשר אני בטוח כי הוא פרי-הילולים) בערב יום מלאת שבע שנים לחידוש עצמאות ישראל.

מפעלנו הציוני בארץ הוא כולו מכפלה של משק ותרבות, של כוח ושכל, של גשם ורוח, של גוף המדינה ואוצר הרוח שלה. כשם שאנו שואפים לעצב טיפוס מעולה של עובד משכיל, כך אנו חותרים ליצור את הלוחם המשכיל. הגורם הראשון — החומרי, הגשמי — הוא מטבע הדברים מוגבל בממדיו, אם כי אנו מצווים לעשות הכל כדי להגבירו. הגורם השני — הרוחני, ההשכלתי, התרבותי — הוא מהדברים שאין להם שעור, ואם ברצוננו להגיע לשיא המכפלה של עצמאותנו ויכולתנו עלינו לשקוד בלי הרף על העלאתו ושכלולו.

שר הכסחון - ד. בן-גוריון

— — — צבאנו נולד תוך כדי מלחמה, לאחר הקמת המדינה, והוא נחל אחד הנצחונות המפוארים ביותר. אבל רק מעטים ממפקדי צה"ל או היו סבורים שאין לנו מה ללמוד עוד. כל האחרים לצבא הצעיר זרוב מפקדיו של צה"ל הבינו היטב, מיד עם גמר המלחמה, שאסור לנו בעתיד לסמוך על נצחונות בעבר ושעל צה"ל ללמוד הרבה, לתרגל כראוי, להשתלם ולהשתכלל בלי הרף. אם יש לנו עכשיו הצבא המעולה ביותר במזרח התיכון, הרי זה על אף הנצחון הגדול שלנו במלחמת הקוממיות, כי צה"ל — לא גבה לבו ולא רמו עיניו, והוא נושא עיניו לא לעבר אלא לעתיד, ומשום כך הוא עושה מאמצים בלתי פוסקים לעלות בסולם האימון, הכושר והרוח. בית-ספר זה — הוא אחד מן המאמצים האלה.

ראשיהמסע הכללי - רביאלוף מ. דיין

— — — צה"ל בהנצרת הקדים נעשה לנשמע. צה"ל נולד תוך קרבות מלחמת הקוממיות. מפקדיו לא היו בוגרי אקדמיות צבאיות, ולא חניכי בית-ספר לפיקוד ומטה. רק עם תום שנת המלחמה, באו שש שנות חול לבנין הצבא — הקמתו ואימונו. עתה לקראת שנתו השביעית של צה"ל הגענו לשלב בגרות זה בו יוצא המחזור הראשון של בית הספר לפיקוד ומטה ונושא עמו את תורת עבודת המטה והפיקוד ליחידות הצבא השונות, ולמפ"ד קדוניהן. אנו רואים יום זה כקובע שלב מתקדם בבנינו של הצבא — שלב בו תונחל לצבא אחידות ובהירות בשיטת תפעולו, שלב אשר הצבא חסר אותו ולא יכול להשיג רמה גאותה

בלעדיו. אך ב"ס זה — אף שהוא ותורתו חיוניים לנו כאחד מנתוני היסוד של הצבא, כחיילים וכנשק עצמם, ובלעדיו חסר הצבא את בית-היוצר לנושאי תורתו — לא יכול היה לקום בטרם הגיע הצבא לשלב הבגרות אשר בו יכול הוא ליצור את ביה"ס.

בזיקת הגומלין שבין הצבא וביה"ס חייב היה הצבא להקדים ולהינצר. חייבת היתה להיות התורה על מנת שיוורו.

ולאחרונה: צריך היה צה"ל להגיע לרמה-צבאית תרבותית של חבר מפקדיו, כדי שיוכל להטיל עליהם משימה זו — קיום בתי-ספר לפיקוד ומטה. והגענו ליום זה!

מפקדי הצבא השונים — מהם הנמצאים כאן באולם ומהם שאינם כאן אתנו היום, אשר השקיעו את מיטב מאמציהם ומסירותם בצה"ל — יכולים לראות היום בגאווה את פרי עמלם.

מפקד בית-הספר - אל"ם א. רבינוביץ

— — — לא הסתפקנו בהכרת צבא ישראל, אלא גם השתדלנו לקרב את החניכים למדינת ישראל, לבעיותיה המדיניות, הכלכליות והחינוכיות. אך בידיעת עצמנו לא די, הכרחי לדעת ולהכיר היטב את האויב ועל כן הרבו החניכים לחקור ולהעמיק בידיעתו של האויב, לדעת את ארצותיו ולשמוע על בעיותיו המדיניות, הכלכליות והחברתיות. כן גם לא הסתפקנו בהכרת עולמנו הצבאי המצומצם ובהודמנויות שונות הציצו החניכים אל עבר הגויים ושמעו על ההתפתחויות האחרונות שחלו בשטח המדע הצבאי בעקב פיצוח האטום.

— — — שקדנו לאורך כל אחד-עשר החדשים על פיתוח כושר המחשבה של החניכים, כי אנחנו גורסים שכלי הנשק העיקרי של הקצין, קצינה-מטה והמפקד, איננו העט והעפרון, כי אם המוח. לא פחות מכך שקדנו גם על כושר הביטוי, כי אנחנו סוברים כי מחשבתו של המפקד וקצינה-מטה היא חסרת תכלית אם איננה מבוטאת בצורה קצרה, בהירה וקולעת. לא שכחנו גם להדגיש, חוזר והדגש, את ערכו המכריע של גורם האדם במלחמה בכלל ובצה"ל בפרט.

הציונים שניתנו לעיל הם מבחר קטעים מדברי הערכה וסיכום במעמד הסיום של מחזור א' בבית-הספר לפיקוד ומטה.

18.5.1941 — אין אנו יודעים את גורלה המדויק של "הסירה"
על כ"ג אנשיה. בחירי ארגון-ההגנה ו"חיל-הים" שלו, ואין אנו
יודעים את היום והשעה של האסון שפקדם. על כן גם לא ניתן
לקיים "יום שנה" יהודי מסורתי לאזכרת גשמותיהם. אנו
יודעים רק את היום-שבלות, בו הפליגו אל חוף טריפולי,
למשימתם הנועזת — ולא חזרו. לו שיחק להם מזלם, וביצעו
את אשר נטלו על עצמם — היה שמע המעשה הולך למרחוק.
משלא הגיעו לכך ולא חזרו — יהא זכרם צרור בצרור מסורת-
הנכונות של מגיני ישראל.

שני ספרים - ומעשה

(עם יום-השנה הי"ד לפלישה לסוריה)

הכרכים בסדרה שנועדה לספק לקהל-הקוראים הכללי היסטוריה-צבאית קצרה, מבוססת על תעודות רש-מיות, של מלחמת-העולם השנייה, עד אשר תתפרסם ההיסטוריה-הרשמית. "חמשה מעללים" — הם חמשת מסעי-המלחמה "יוצאי-הדופן" שנערכו ע"י כוחות בריטיים ובני-בריתם השונים, בשנות 43-1941, בקצותיו השונים של מרחב-המזרח-התיכון (ביטוי, הנקוט כאן במובנו כמרחב-אסטרטגי) — סוריה, עיראק, פרס, מדגסקר — ואיי הודו-אנדאוס. אין ספק כי הסדרה הבריטית הנ"ל כולה תורמת לא-מעט להביא על סיפוקו צורך חיוני, מתן תמונה מתקבלת-על-הדעת של מסעי-המלחמה שבשנות 1945-1939, "עד התפרסם ההיסטוריה הרשמית"; והלא ידוע כי היסטוריה-רשמית של מלחמה — חוקה עליה כי תדרשנה שנים ארוכות-ארוכות לחיבורה, וזאת הן בשל הדרישות המחמירות כלפיה — לגבי הפירוט, מזה, והדיוק, מזה, — והן בשל סיבות ושיקולים מדיניים ואישיים, ציבוריים וצבאיים, אשר רק מרחק מה בזמן מאפשר להתגבר עליהם (כך, אחד הכרכים המסיימים בהיסטוריה-הרשמית הבריטית למלחמה בחזית-המערב ב"18-1914 — הופיע רק ב"1939"). לסדרה "העמית" נודע גם יתרון אחר, נוסף על זה כי יכולה היא להתפרסם "רק" 12-8 שנים לאחר תום המלחמה, ויתרון זה מתבטא הן בקיצור היחסי של הספרים, והן באורח-הכתיבה, המסביר עובדות ותופעות הסברה ראשונית, בלשון השוה-לכל-נפש והמובנת לחוגי-קוראים רחבים. ואין בכך כדי לבטל את ערכם של "דבריי-מים עממיים" אלה לגבי הקורא איש-הצבא, אדריא, תיאורי-מסגרת" תמציי-תיים אלה יקלו עליו לשבץ, למקומם הנכון, את המבצעים והקרבות שעליהם ירצה לעמוד גם באופן מפורט ו"מקצועי" יותר.

עד כאן — המעלות הכלליות שבסדרה זאת, ובסוג-כתיבה זה בכללו, הבה ונסתכל עתה בפרשה "סוריה" שב, חמשת מעללים". והפעם — לא כל-כך בבחינתה הצבאית-הכללית (אם כי ראויה זו כי נעמוד עליה בהודמנות אחרת במפורט) כאשר במספר קוים המציגים את אופן הצגתה ע"י בעל-הספר, כריסטופר באקלי — שאינו בגדר "אורח מקרי"

בימים אלה חגגו העם והמדינה, ברוב פאר ויקר, את שבע השנים לנקודת-השיא הנפשית והמדינית במלחמת-הקוממיות של ישראל — הקמת המדינה. יש לשער כי רק מיעוטם של החוגגים זכר, ברגעים אלה של התרוממות-נפש מכאן והשבון-נפש מכאן, רגע מסוים אחר אשר שבע שנים נוספות מפרידות בינינו לבינו — ואשר אף הוא רגע של מעשה היה. אמנם, בתוקף המסיבות של אותם הימים (ויוד-גש: הרבה יותר בתוקף מסיבות מאשר כתוצאה ממידת-יכולת-נורוצוגנו אנו), היה המעשה מצומצם מאוד. אך היה בו, הן מבחינה סמלית והן מבחינת גרעיני-היכולת ומגמות-העשיה שבו, משום עדות לבאות.

המדובר הוא — בהשתתפות מתנדבים יהודיים ארץ-ישראליים בחדירת צבאות-הברית, ביוני 1941, אל תחומי הדרומי של שטח-המנדט הצרפתי של או, המהווה את מדינות סוריה והלבנון כיום.

זה לא כבר הופיעו שני ספרים אשר בשניהם — אחת הפרשות העיקריות המתוארות היא פרשת "הפלישה לסוריה" ב"1941. ספר אחד הוא בריטי, והאחר — אבסטרלי. שניהם, כאמור, עוסקים גם בפרשות אחרות, נוסף על זו המעניינת אותנו ביותר. ולא זו בלבד, אלא שבדרך-הטבע אף בפרשה האמורה גופה עיקר תשומת-הלב מופנה לאו דוקא אל הבחינות אשר לנו ענין מיוחד בהן. אף על-פי כן כדאית להתבוננות במה שנאמר — ובמה שלא נאמר — בשני הספרים לגבי אותו תחום-זמן-ומקום, ואותן בחינות, שיש בהם כדי לענייננו במיוחד. אכן, את אשר תובע בכ"א משני הספרים, ואשר הועלם, נוכל להעריך-נכונה רק במידה שנביא-בחשבון גם את אופים הכללי, ורקעם, של כל ספר וספר.

"חמשה מעללים" — הוא כרך נוסף (ששי במספר) בסדרה הבריטית המכונה "מלחמת-העולם השנייה, 1939-45, היסטוריה-צבאית לעם, מאת מחברים שונים", ולפי הגדרה הניתנת בפתח הספר, הוא "נכתב לפי הזמנת ממשלת הוד-מלכותה, כאחד

* "Five Ventures"

גיים" — מכאן; חיל מאורגן ומוכר-רשמית, ולו גם של מדינה קטנה וואסאלית — מכאן. אך העלמת עובדות ומעשים, במקרה האחד, וניפוחם — במקרה השני, כפי שהדבר משתקף מתוך הספר, מעידים בכ"ז גם על מגמת הכותב.

ולפני הכל מן הראוי להעיר:

אין בספר זכר לנסיון הנעזר לשחק את יכולת-ההתמודדות של הכוחות הצרפתיים בסוריה ע"י פגיעה בבתי-הזיקוק ומיכלי-הנפט הגדולים שליד גמל-טריפולי (נסיון, אשר את חלוא ערכו-שבכות ניתן אולי להבין רק באם נזכור כי הגדול בתרונות הצרפתים בכוחות-לוחמים התבטא במסע-סוריה בעצמתם בטנקים — יתרון, שנתערער רק כעבור שבועות, כשנתנו את אותותיהם תהליכי הבלאי והפחת של טנקים אלה בפעולות-קרב). אותו נסיון, ש-23 מטובי אנשי "ההגנה" וגרעין "חיל-הים" שהוקם בתוכה לא חזרו ממנו — שמא לא הוזכר בספר משום שספינת-המשטרה הבריטית ("ארי-הים") בה יצאו למשימתם הפליגה כבר ב-18.5, והיה במעשה זה משום חריגה ממעמד ה"כוננות-המזוינת" כלפי השכן הצרפתי שבסוריה, בעל-הברית מאתמול — ואויב-למחצה כיום, במאי 1941? אך הרי מוזכר בספר כי באותם הימים עצמם כבר נעלו כוחות-אוויר בריטיים נגד בסיסים צרפתיים ב-צפון סוריה ובמזרח, אשר שימשו תחנות-דרך ונקודות-משען לתנועתם של מטוסים גרמניים אל עיראק; ב-14.5 כבר הפציצו מטוסי חיל-האוויר המלכותי את שדה-התעופה ומיכלי-הדלק בתדמור (פלמירה) — והם התמידו, כמעט מדי-יום, בהתקפות כאלו על שדות-תעופה שידוע היה כי משמשים הם אכסניה למטוסי-ה"ציר", והרי הפגיעה בבסיס-הדלק שבטריפולי עשויה היתה לקעקע את התסד למזימה המדינית-האסטרטגית הגרמנית אשר כבר החלה פור-רסת את כנפיה, דרך סוריה, אל עיראק. ההעזה והני-כונות ששיקע ארגון-ההגנה, "צבאו הבלתי-מוכר של העם העברי", באותו נסיון, שסיומו הטרגי עודנו אפוף ערפל של הבלתי-נדע; גודל הקרבן שנפל בחלקנו, הן במספר האבידות, כשלעצמו (והרי בכל אותו מסע-מלחמה לא נפלו בצבאות-הברית אלא כ-600 איש), והן במשקלן היחסי (לא לשוא אמר באותם ימים יצחק שדה: אבדן "הוד", הגדולה שבאניות-המלחמה הבריטיות, על כל צותה, היה לה, לבריטניה, אבידה קטנה יחסית בהרבה מאבדן גרעין פעולה זה של חיל-הים שלנו, ושל הכוח-הלוחם המחונו של "ההגנה" בכללה, בשבילנו-אנו). לא זו בלבד שאלה אינם

באותה סדרה, כי אם מחברם של שלושה משנתי הכרכים שנתפרסמו בה עד כה.

כפי שהדבר טבעי. — ורצוי — לגבי ספר מסוג זה, מנסה המחבר לתת לקורא גם את ה"רקע" למסע-המלחמה עצמו: את חזירה, הן הגיאוגרפית והן ההיסטורית-פוליטית, שבה נתחולל — ואת הסיבות והשיקולים אשר הביאו לידי התרחשותו, אכן, טיבו של התיאור-הפותח שבפרשת-סוריה בספרו של באקלי יש בו כדי לעורר מחשבות, העיקר כאן לא בשגיאות העובדתיות, בהן ייתקל המעיין בספר בתשומת-לב. ההיסטוריה-המדינית הקודמת של שטח-המנדט הצרפתי בסוריה מופיעה כאן בראי עקום-כלשהו. המשפט: "היחסים בין עמם של מחוזות אלה לבין המעצמה-המנדטורית לא היו טובים מעולם, והתנגשות ישירה אירעה ב-1930, כאשר במשך יומיים הפגיזה הארטילריה הצרפתית, בפקודת הגנרל סאראיל, את דמשק עיר-הקודש" — מכיל לפחות שלושה שגיאות או סילופי-עובדה; ביחס לזמן, למסיבות — ואף לגבי אופיה ה"מקודש" של דמשק כעיר (תואר, שהמחבר חלק לה כנראה בשל מסגד רבי-יחש, מסגד-בני-עומאי, המצוי בה). ועוד ציונים דמיוניים או מטעים, אך עיקר הפגם בתמונה הניתנת בספר בשטח זה הוא העדר הציון לקור-היסוד האמתי ביחסים שבין הבריטים לצרפתים (ולא "צרפתי-וישי" בלבד) במרחב הסורי-הארצישר-אלי — החשד המתמיד של הצרפתים, מאז ימי השותפות פיסל-לורנס, כי בכונת הבריטים לחתור תחת מעמדם בסוריה, ויתכן — אף לנשלם (הנחה, שבתוך שרשרת המאורעות והמצבים שנראו כמ-אמתים אותה לא היו ימי אביב 1945 בסוריה ובלבנון אלא בגדר סיוס). יתכן ולא היה לנו ענין מיוחד בסימנים אלה למגמה פוליטית-מכוננת בכתיבת הספר או בעריכתו (כשם שאין ענין מיוחד, למשל, בכך כי המחבר מדבר על צידון הלבנונית כעל "עיר בת 50 אלף תושבים"...) אלמלא העובדה כי אין זה אלא אחד הגילויים למגמתיות שבתיאור-ההיסטורי זה, שהרי מגמתיות דומה ניכרת גם בכל הנוגע לציון חלקם של יהודים מזה, ושל ערבים מזה, באותו מאמץ-מלחמה אשר הביא לידי סילוק שליחיו או משרתיו של ה"ציר" מן המרחב המזרחי-תיכוני.

אכן, רב היה ההבדל, במעמדם הרשמי והמדיני — וכן בהיקפם על-גבי-הניר — בין הגורמים היהודיים והערביים אשר נטלו חלק בחזירה לסוריה, או שהיו עשויים לקחת חלק בה. מתנדבים "אלמו-